

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku E. U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o wysokość świadczenia emerytalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 października 2009 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 marca 2008 r.,

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 22 października 2007 r. Sąd Okręgowy - Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie E. U. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 lipca 2007 r., którą organ rentowy uznał jej prawo do emerytury od dnia 1 maja 2007 r., ustalił wysokość świadczenia przy przyjęciu za jego podstawę przeciętnej podstawy wymiaru składek z dwudziestu lat z całego okresu podlegania ubezpieczeniu i wyliczył wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia na 93,95 %.

Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawczynie nie kwestionowała sposobu wyliczenia świadczenia co do zasady, podnosiła natomiast, że w związku z wykonywaniem pracy poza granicami Polski i otrzymywaniem wynagrodzenia w

markach niemieckich, jej emerytura winna być wyrażona w walucie aktualnie obowiązującej na terenie Niemiec.

Powyższy wyrok wnioskodawczynie zaskarżyła „w całości w zakresie emerytury niemieckiej oraz naliczenia świadczenia emerytalnego (...) w oparciu o kurs bankowy marki NRD, a następnie – marki zachodniej NRF – po zjednoczeniu”.

Wyrokiem z dnia 27 marca 2008 r. Sąd Apelacyjny, wskazując, że istotą sporu jest ustalenie „czy wnioskodawczynie przysługuje prawo do dokonania przeliczenia emerytury przy uwzględnieniu zarobków otrzymywanych w latach 1972-1991 (za wyjątkiem 1975-1979) w ramach zatrudnienia w Niemieckiej Republice Demokratycznej odzwierciedlonych w legitymacji ubezpieczeniowej, oraz czy przysługuje jej prawo do emerytury niemieckiej”, oddalił apelację wnioskodawczynie od wyroku Sądu pierwszej instancji, dzieląc w całości poczynione w sprawie ustalenia oraz ocenę prawną dokonaną przez ten Sąd.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a mianowicie § 10 pkt 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.), poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię.

Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawczynie wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W skardze kasacyjnej podniesiono, że wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia zostało zaniechane z uwagi na treść art. 398² § 1 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 5 lutego 2009 r. Sąd Najwyższy zwrócił akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu celem wskazania przez ubezpieczoną i sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Pełnomocnik wnioskodawczynie nie wykonał zobowiązania Sądu drugiej instancji do uzupełnienia braku skargi we wskazanym zakresie, podnosząc po pierwsze, że skoro przedmiotem odwołania skarżącej „było zakwestionowanie nieuwzględnienia przy obliczaniu podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego okresu wykonywania pracy poza granicami kraju, w którym to okresie pobierała wynagrodzenie w obcej walucie”, to „w sprawie nie jest znana kwota żądania, z

którą można by porównać wysokość przyznanego świadczenia”, a tym samym ustalenie wartości przedmiotu sporu nie jest możliwe, a po drugie - że wnioskodawczyni zgłosiła „alternatywne żądanie o przyznanie emerytury niemieckiej”.

Z kolei organ rentowy wskazał, że „po przyjęciu do podstawy wymiaru świadczenia ubezpieczonej wynagrodzeń, wynikających z legitymacji ubezpieczeniowej, z tytułu zatrudnienia w b. NRD, wyrażonych w markach za lata 1981-1991 i przeliczonych wg kursu NBP, obowiązującego w latach 1981-1991, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wg wynagrodzeń z 20 lat wybranych z całego okresu ubezpieczenia wyniósł 83,96%, a wysokość świadczenia brutto na dzień wydania zaskarżonej decyzji, tj. na dzień 31.07.2007 r. wyniosła 1.192,07 zł. (...) Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru i wysokości świadczenia wg takiego przeliczenia jest niższy od ustalonego w zaskarżonej decyzji (...), gdzie wynosi 93,95%, a wysokość świadczenia wynosi 1.275,08 zł brutto”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Przepis art. 476 § 2 i 3 k.p.c. wyjaśnia ustawowe pojęcie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, stanowiąc w § 2 pkt 2, iż należą do nich między innymi sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących emerytur i rent. Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest zatem w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601), a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie z dnia 11 kwietnia 2006 r., II

UZ 1/06, niepublikowane). Oznacza to, że roszczenie niebędące przedmiotem decyzji organu rentowego oraz rozpoznania sądu nie może podlegać uwzględnieniu przy ocenie dopuszczalności skargi kasacyjnej ani stanowić podstawy określenia wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2001 r., II UZ 25/01, niepublikowane oraz z dnia 8 lutego 2002 r., II UKN 45/01, OSNP 2003 nr 22, poz. 553).

Przedmiotem decyzji organu rentowego było przyznanie wnioskodawczyni emerytury na warunkach określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227), a przedmiotem sporu na etapie postępowania sądowego wynikającego z odwołania wnioskodawczyni od decyzji organu rentowego - ustalenie wysokości tej emerytury przy przyjęciu w podstawie wymiaru świadczenia wynagrodzenia faktycznie otrzymywanego przez skarżącą w latach 1971-1990 w walucie kraju zatrudnienia. Inaczej rzecz ujmując, prawo skarżącej do emerytury na wskazanych wyżej warunkach zostało ustalone oraz świadczenie emerytalne przyznane przez organ rentowy i w tym zakresie nie ma sporu przeniesionego na drogę postępowania sądowego. Pozostał jedynie spór o "wysokość emerytury", czyli przyznanie świadczenia w określonej wysokości. W konsekwencji brak jest podstaw do zakwalifikowania tej sprawy do kategorii spraw o przyznanie emerytury, gdyż przedmiotem zaskarżonej decyzji oraz wyroków orzekających w sprawie Sądów nie było i nie mogło być prawo skarżącej do emerytury przysługującej od niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UK 152/04, OSNP 2005 nr 23, poz. 379). Taka interpretacja sprawy o przyznanie emerytury lub renty w rozumieniu art. 398² § 1 k.p.c. znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienia z dnia 29 kwietnia 1997 r., II UZ 18/97, OSNAPiUS 1997 nr 22, poz. 449; postanowienie z dnia 21 stycznia 2000 r., II UZ 164/99, OSNAPiUS 2001 nr 13, poz. 454; postanowienie z dnia 23 marca 2001 r., II UKN 706/00, OSNAPiUS 2002 nr 24, poz. 609; postanowienie z dnia 15 maja 2001 r., II UZ 28/01, OSNP 2003 nr 6, poz. 160; postanowienie z dnia 21 lipca 2003 r., II UZ 45/03, OSNP 2004 nr 11, poz. 200; postanowienie z dnia 11 kwietnia

2006 r., II UZ 1/06, niepublikowane oraz z dnia 18 marca 2008 r., II UZ 4/08, OSNP nr 11-12, poz. 163).

Nie budzi wątpliwości, że sprawa o wysokość emerytury (do tego zmierzało żądanie wnioskodawczyni zgłoszone w odwołaniu od zaskarżonej decyzji organu rentowego) jest sprawą o świadczenie, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1997 r., II UZ 36/97, OSNAPiUS 1998 nr 8, poz. 256). Wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie stanowi obliczona stosownie do wskazań zawartych w art. 22 k.p.c. (świadczenia powtarzające się) różnica pomiędzy hipotetyczną wartością emerytury, jaką skarżąca otrzymywałaby, gdyby jej żądanie ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego zostało uwzględnione, a wartością emerytury pobieranej (tak również w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UKN 40/96, OSNAPiUS 1997 nr 16, poz. 301, z dnia 18 października 2000 r., II UZ 123/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 370, z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54).

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że obowiązek wskazania w postępowaniu kasacyjnym wartości przedmiotu zaskarżenia powinien być rozumiany jako zobowiązanie do jej kwotowego określenia oraz wykazania podstaw, na których opiera się wyliczenie. W konsekwencji skarga kasacyjna podlega odrzuceniu, jeżeli mimo wezwania sądu do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia oraz podania podstawy i sposobu wyliczenia tej wartości, strona zobowiązania tego nie wykonuje w ogóle bądź wykonuje je niewłaściwie (pozornie), w oderwaniu od obiektywnego kryterium i podstaw, na których winno być oparte obliczenie oraz nieadekwatnie do przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (tak również między innymi w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1999 r., I PKN 6/99, niepublikowane; z dnia 13 maja 2005 r., II UZ 25/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 383; z dnia 27 lutego 2007 r., II UZ 67/06, niepublikowane oraz z dnia 6 kwietnia 2007 r., II PZ 12/07, OSNP 2008 nr 11-12, poz. 169). Jest to ściśle związane z kwestią dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe w zależności od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) i z obowiązkiem sądu drugiej instancji dokonania kontroli dopuszczalności skargi (art. 398⁶ § 1 k.p.c.).

W sprawie, w której wniesiona została niniejsza skarga kasacyjna, przedmiotem wyrokowania Sądów pierwszej i drugiej instancji było żądanie wnioskodawczynie wyliczenia przyznanego jej świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem zarobków z lat 1971-1990, przy uwzględnieniu zarobków faktycznie otrzymywanych w byłej NRD w walucie tego kraju i po ich przeliczeniu według kursów bankowych na marki zachodnioniemieckie. Tego dotyczyć może przedmiot zaskarżenia skargą kasacyjną. Wysokość wynagrodzenia skarżącej w spornym okresie wynika z zapisów w jej legitymacji ubezpieczeniowej, kursy walut są powszechnie dostępne w placówkach Narodowego Banku Polskiego, a sposób obliczenia wysokości emerytury wynika wprost z przepisów powołanej wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, decyzji organu rentowego oraz dołączonych do niej załączników, doręczonych skarżącej przez organ rentowy i znajdujących się w aktach sprawy. Dlatego dysponujący takimi danymi profesjonalny pełnomocnik wnioskodawczynie winien wykazać wartość przedmiotu zaskarżenia, poprzez dokonanie stosownych działań arytmetycznych i przy zastosowaniu konkretnych stawek wynagrodzenia uzyskiwanego w spornym okresie przez skarżącą – po dokonaniu ich przeliczenia. Poprzestanie w tej sytuacji przez pełnomocnika skarżącej na twierdzeniu, że wyliczenie różnicy pomiędzy dochodzoną a faktycznie otrzymywaną wysokością emerytury jest niemożliwe, daje podstawę do oceny, że nie wykonał on zarządzenia o uzupełnieniu braku formalnego skargi kasacyjnej poprzez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia.

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z § 2 k.p.c.